

LIBRIS | We know
MARKUS ZUSAK books

Hotul de cărți

Cu ilustrații de
TRUDY WHITE

Traducere din limba engleză
ADELINA VASILIU

LIBRIS

We know
books

PROLOG

UN LANȚ MUNTOS DE DĂRĂMĂTURI

în care naratoarea se prezintă:

pe ea însăși, culorile
și pe hoțul de cărți

MOARTE ȘI CIOCOLATĂ

Mai întâi, culorile.
Apoi, oamenii.
Așa văd lucrurile de obicei.
Sau cel puțin așa încerc.

 UITE UN MIC ADEVĂR:
Vei muri.

Încerc, cu toată onestitatea, să fiu veselă cu privire la acest subiect, deși majoritatea oamenilor sunt stânjeniți să creadă în mine, în ciuda protestelor mele. Vă rog, aveți încredere în mine! Cu siguranță, *pot* fi veselă. Pot fi amabilă. Agreabilă. Afabilă. Și astea-s doar cele cu litera *a*. Doar nu mă ruga să fiu drăguță. Drăguță nu are nimic de-a face cu mine.

REAȚIE LA ADEVĂRUL MAI SUS MENȚIONAT**Vă îngrijorează?****Insist să nu vă fie teamă.****Sunt dreaptă mai presus de toate.**

Desigur, o prezentare.

Un început.

Unde îmi sunt manierele?

Aș putea să mă prezint cum se cuvine, dar nu este cu adevărat necesar. Mă veți cunoaște îndeajuns de bine și destul de curând, în funcție de o diversitate de variabile. Este suficient să spun că, într-un anumit moment, voi sta deasupra voastră, pe cât de blând cu putință. Sufletele voastre vor fi în brațele mele. O culoare va fi atârnată pe umărul meu. Vă voi purta departe, ușurel.

În acel moment, veți zăcea acolo (rar găsesc oameni în picioare). Veți fi înveliți de propriile trupuri. Ar putea avea loc o descoperire; un țipăt va rămâne în aer răsunând. Singurul sunet pe care îl voi auzi după aceea va fi propria respirație și sunetele mirosului și ale pașilor mei.

Întrebarea este: ce culoare va avea totul în clipa când voi veni după voi? Ce va zice cerul?

Personal, îmi place cerul ciocolatiu. Ciocolată amară, amară. Oamenii spun că mi se potrivește. Totuși, încerc să mă bucur de fiecare culoare pe care o văd – de întregul spectru. Un miliard de arome, nici una dintre ele la fel, și un cer pe care să îl savurez încet. Alină stresul. Mă ajută să mă relaxez.

O MICĂ TEORIE

Oamenii observă culorile unei zile numai la sfârșit și la început, dar pentru mine este destul de clar că ea combină o multitudine de nuanțe și tonuri, cu fiecare moment care trece. O singură oră poate consta în mii de culori diferite. Galbenuri ceruite, nuanțe de albastru pătate pe nori. Întunecimi de nepătruns. În domeniul meu, mi se pare important să le observ.

Așa cum am amintit deja, singura mea consolare este distracția. Mă ține să nu înnebunesc. Mă ajută să rezist, având în vedere perioada de când practic această slujbă. Problema este: cine mi-ar putea lua locul vreodată? Cine ar putea interveni, în timp ce eu iau o pauză într-o destinație de vacanță cu iz de stațiune oarecare, fie că e tropicală sau potrivită pentru o excursie la schi? Bineînțeles, răspunsul este: nimeni – ceea ce m-a obligat să fac din distracție vacanță. Nu mai e nevoie să zic că merg în vacanță treptat. În culori.

Totuși, ai putea întreba: de ce are nevoie de o vacanță? De la ce trebuie ea să-și distragă atenția?

Ceea ce mă aduce la următorul punct.

Este vorba despre oameni.

Supraviețuitorii.

Ei sunt cei la care nu pot suporta să mă uit, deși, în multe ocazii, nu reușesc. Caut intenționat culorile pentru a-mi abate atenția de la ei, dar îi observ câteodată pe cei rămași în urmă fărâmițându-se prin mozaicul conștientizării, disperării și surprizei. Ei au inimi străpunse. Au plămânii frânți.

Ceea ce, la rândul său, mă aduce la subiectul despre care vă povestesc în această seară sau astăzi, sau în orice oră ori culoare. Este povestea unuia dintre acei supraviețuitori eterni – un expert în a fi lăsat în urmă.

LIBRIS | We know books

De fapt, este o povestioară, printre altele, despre:

- o fată
- niște cuvinte
- un acordeonist
- niște nemți fanatici
- un boxer evreu
- și destul de multe furțișaguri.

L-am văzut pe hoțul de cărți de trei ori.

DINCOLO DE CALEA FERATĂ

Sus este ceva alb. Un alb care orbește.

Cel mai probabil, unii dintre voi se gândesc că albul nu este cu adevărat o culoare și tot felul de prostii învechite de genul ăsta. Ei bine, eu vă spun că este. Albul este fără îndoială o culoare și, după părerea mea, nu vreți să ne certăm.

UN ANUNȚ LINIȘTITOR

Vă rog, fiți calmi, în ciuda amenințării precedente.

Numai gura e de mine...

Nu sunt violentă. Nu sunt răzbunătoare.

Sunt doar un rezultat.

Da, era alb.

Era de parcă tot globul fusese acoperit cu zăpadă. Ca și cum era tras pe deasupra, cum tragi pe tine o bluză. Lângă linia de cale ferată, se vedeau urme de pași adânci până la fluierul piciorului. Copacii erau acoperiți cu pături de gheață.

După cum vă așteptați, cineva murise.

Nu l-au putut lăsa pe jos. În acel moment, nu era o problemă așa de mare, dar, foarte curând, calea ferată ar fi fost curățată și trenul ar fi trebuit să circule.

Erau doi controlori.

Erau o mamă și fiica sa.

Un cadavru.

Mama, fiica și cadavrul rămaseră neclintii și tăcuți.

– Ei, ce altceva mai vrei să fac?

Controlorii erau unul înalt, celălalt – scund. Omul înalt vorbea mereu primul, deși nu el era șeful. Se uită la cel mai mic și mai rotofei. La cel cu fața roșie și transpirată.

– Ei, veni răspunsul, nu-i putem lăsa așa, nu?

Cel înalt își pierdu răbdarea.

– De ce nu?

Cel mai mic aproape că explodează. Se uită în sus, spre bărbia celui înalt și strigă:

– *Spinnst du?* Ești prost? Dezgustul de pe obraji săi devenea din ce în ce mai vizibil. Pielea i se întinse. Haide, zise el târându-se prin zăpadă. Îi vom căra pe toți trei apoi dacă trebuie. Vom anunța la următorul popas.

Cât despre mine, deja făcusem greșelile cele mai elementare. Nu vă pot explica profunzimea dezamăgirii de sine. La început, făcusem totul cum trebuie:

Am studiat cerul alb, orbitor, de la fereastra trenului în mișcare. Practic *l-am inhalat*, dar am ezitat totuși. Am cedat, am devenit interesată. De față. Curiozitatea a câștigat și m-am mulțumit să stau cât de mult îmi permitea programul pe care-l aveam, și am privit.

Douăzeci și trei de minute mai târziu, atunci când trenul s-a oprit, am coborât cu ei.

LIBRIS

We know
books

Un sufletel era în brațele mele.

Am rămas puțin în dreapta lor.

Dinamica pereche de controlori de tren își croi drum înapoi la mamă, fată și micul cadavru. Îmi amintesc limpede că respirația mea era zgomotoasă în acea zi. Mă mir că bărbații nu m-au observat. Lumea întreagă era încovoiată sub greutatea zăpezii.

Poate zece metri la stânga, fata palidă și înfometată stătea în picioare, copleșită de ger.

Gura îi tremura.

Brațele reci erau încrucișate.

Pe chipul hoțului de cărți erau lacrimi înghețate.

ECLIPSA

A urmat un semn negru, pentru a înfățișa extremele nestatorniciei mele, dacă vreți. Era cel mai întunecat moment dinaintea zorilor.

De această dată, venisem după un om probabil în vârstă de douăzeci și patru de ani. Era un lucru frumos într-un anumit fel. Avionul încă tușea. Din ambii plămâni ieșea fum.

Când s-a prăbușit, a făcut trei crăpături adânci în pământ. Aripile sale erau brațe tăiate. S-a terminat cu fâlfăitul. Cel puțin, pentru această păsăruică metalică.

CÂTEVA ALTE MICI ADEVĂRURI

Câteodată, sosesc prea devreme.

Mă grăbesc

și unii oameni se agață mai mult

de viață decât era de așteptat.

După câteva minute, fumul s-a dispersat. Nu mai rămăsese nimic de dat.

Un băiat ajunsese primul, cu respirația tăiată și având ceva ce semăna cu o trusă de scule. Foarte tulburat, se apropie de carlingă și îl privi pe pilot, controlând dacă este în viață, moment la care încă era. Hoțul de cărți ajunsese aproximativ treizeci de secunde mai târziu.

Trecuseră ani, dar am recunoscut-o.

Răsufla cu greu.

Din trusa de scule, înainte de toate, băiatul scoase un ursuleț de pluș.

Întinse mâna prin geamul spart și îl puse pe pieptul pilotului. Ursulețul zâmbitor stătea înghesuit pe trupul distrus și plin de sânge al bărbatului. Câteva minute mai târziu, mi-am făcut treaba. Era timpul.

Am intrat, i-am desprins sufletul și l-am purtat ușor afară.

Tot ce rămăsese era trupul, mirosul vag al fumului și ursulețul zâmbitor.

Desigur, lucrurile se schimbă atunci când mulțimea începu să se îngămădească. Orizontul începea să capete culoarea cărbunelui. Din întunecimea de sus nu mai rămăsese decât o mângălitură care dispărea rapid.

Prin comparație, omul era de culoarea osului. Piele de culoarea unui schelet. O uniformă mototolită. Ochii lui erau reci și maronii – ca petele de cafea – și ultima mângăleală de sus alcătui ceea ce mie mi se păru o formă ciudată, dar familiară. Un semn.

Mulțimea făcu ceea ce fac mulțimile.

În timp ce îmi croiam drum printre oameni, am observat că fiecare încerca să nu tulbure liniștea. Era un amestec de mișcări sacadate din mâini, propoziții șoptite și gesturi stânjenite.

Când m-am uitat înapoi la avion, gura deschisă a pilotului parcă zâmbea.

O ultimă glumă murdară.

O altă ironie omenească.

Rămase înfășurat în uniformă, iar lumina de un cenușiu tot mai albicios se lupta cu cerul. Așa cum s-a întâmplat cu mulți alții, când mi-am început călătoria departe, o umbră trecătoare apăru din nou, momentul final al unei eclipse – recunoașterea unui alt suflet plecat.

Vedeți, eu, doar pentru un moment, în ciuda tuturor culorilor care ating și se agață de ceea ce văd în lume, când un om moare zăresc adesea cu coada ochiului o eclipsă.

Am văzut milioane.

Am văzut mai multe eclipse decât îmi pot aminti.

STEAGUL

Ultima oară când am văzut-o, era roșu. Cerul era ca o supă, fierbând și agitându-se. Pe alocuri era ars. Firimituri negre și piper erau împrăștiate prin roșeață.

Mai devreme, câțiva copii jucaseră șotronul acolo, pe strada care arăta ca o pagină pătată de ulei. Când am ajuns, încă se auzeau ecouri. Bătăi de picioare în stradă. Copii râzând și zâmbetele ca sarea, dar dezintegrându-se rapid.

Apoi, bombe.

De data aceasta, totul se întâmplase prea târziu.

Sirenele. Țipetele nebune la radio. Totul prea târziu.

În numai câteva minute, mormane de beton și pământ erau învălmășite. Străzile arătau ca niște vene sparte. Sângele a curs în șuvoaie până când s-a uscat pe stradă, iar trupurile au rămas acolo, ca lemnele după viitură.

Erau încliați de pământ, până la ultimul. Un pachet de suflete.

Ce este destinul?

Nenoroc?

Să fie asta ceea ce i-a lipit de pământ în acest mod?

Bineînțeles că nu.

Haideți să nu fim proști!

Probabil, a fost vorba de bombele inevitabile, aruncate de oamenii care se ascund în nori.

Câteva ore, cerul rămase de un roșu devastator, ceva gătit la cuptor. Orașelul german fusese azvârlit în toate părțile încă o dată. Fulgi de cenușă cădeau atât de *frumos și violet*, încât ai fi fost tentat să întinzi limba să-i prinzi, să-i guști. Numai că ți-ar fi pârjolit buzele. Ți-ar fi ars gura.

În mod clar, o văd.

Tocmai voiam să plec, când am găsit-o. Stătea îngenuncheată acolo.

Un munte de dărâmături era scris, proiectat și ridicat în jurul ei. Ținea strâns cartea.

Pe lângă toate celelalte, hoțul de cărți își dorea cu disperare să se întoarcă în pivniță, să scrie sau să-și citească povestea pentru o ultimă dată. Pricep, văd asta atât de evident pe chipul ei. Murea după asta – după siguranță și sentimentul de acasă –, dar nu se putea mișca. Nici pivnița nu mai exista. Era parte din peisajul ciopârțit.

Vă rog din nou, aveți încredere în mine.

Voiam să mă opresc. Să mă ghemuiesc.

Voiam să spun:

„Îmi pare rău, copilă.“

Dar nu este permis.

Nu m-am ghemuit la pământ. Nu am vorbit.

În loc de asta, am privit-o puțin. Când s-a putut mișca, am urmărit-o.

A scăpat cartea.

A îngenuncheat.

Hoțul de cărți a urlat.

Cartea ei a fost călcată de mai multe ori în picioare după ce a început curățarea și, cu toate că s-au dat ordine să se înlătore doar bucașile de beton, obiectul cel mai de preț al fetei a fost aruncat în camionul cu gunoi, moment în care m-am văzut obligată să intervin. M-am urcat și am luat-o în mână, fără să-mi dau seama că îi voi citi povestea de sute de ori de-a lungul anilor, în călătoriile mele. Voi privi locurile unde ne vom intersecta și mă voi minuna de ce va vedea fata și de cum va supraviețui. Asta este tot ce pot face – să o privesc cum intră în rând cu toate lucrurile la care asistasem în acea perioadă.

Când mi-o amintesc, văd o lungă listă de culori, dar rezonez cel mai mult cu cele trei în care am văzut-o în carne și oase. Câteodată, reușesc să plutesc sus, departe de acele trei momente.

Atunci le văd alcătuindu-se.

CULORILE

ROȘU: ALB: NEGRU:

Cad una peste alta. Semnul negru mâzgălit pe rotundul alb orbitor, pe roșul gros ca o supă.

Da, câte ceva îmi amintește adesea de ea și într-unul dintre nenumăratele mele portofele, i-am păstrat povestea pentru a o spune și altora. Este una dintre nenumăratele pe care le port, fiecare în parte extraordinară. Fiecare fiind o încercare – o uriașă încercare riscantă – de a dovedi că voi și existența voastră umană meritați.

Aici este. Una din câteva.

Hoțul de cărți.

Dacă aveți dispoziție, veniți cu mine. Vă voi spune o poveste.

Vă voi arăta ceva.